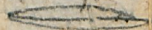

Zu dem Ders. Wallen

120

DE
LATINITATE MACCARONICA
COMMENTATVS

TRES ORATIONES
VALEDICTORIAS
INDICIT

et

AD EAS AVSCVLTANDAS
OBSERVANTER
INVITAT

M. IO. GOTTL. BIDERMANN. R.

FREIBERGAE

Litteris CHRISTOPH. MATTHAEL.

IX.

Quo diffusius est studium Romani sermonis, uniuersum terrarum orbem peruagati, eo pluribus maculis Latinitas idemtidem adpersa fuit et deformata. Nihil iam dicam de illa aetate, qua sub prima auspicia ubi conditae cum Euandri matre loquentes Romani Osce et Volsce fabulabantur; a) et cuius scriptoribus idem fere locus relinquitur, qui antiquis numis, plus uenerationis ab annorum numero habentibus, quam ex metalli nobilitate. Neque iam illud commemorabo Latinitatis fatum, quum, euulgato imperii arcano, posse principem ex prouincialibus legi, Hispani, Galli, Afri, Thraces, Arabes, et Pannonii Romam pertracti, amplissimis honoribus ornarentur; quo facto, Latinus sermo natua sua indole et pulcritudine multum decedebat. Neque etiam ea tempora attingam, quum, effusis in Romanum imperium Gothis aliisque gentibus barbaris, misere deflorata fuit Latinitas multisque fordibus commaculata. Sed animus est, de Latinitate Maccaronica hoc loco agere: quod argumentum ideo iucundum fore aequis lectoribus, confido, quod ab iis fere omnibus praetermissum esse, video, qui de Latina lingua exposuerunt.

Et hoc quidem nomine ille stilus insignitur, qui ex dictionibus et loquendi formulis diuersarum linguarum est conflatus, et ad latini sermonis rationem quomocunque conformatus. Eodem fere modo Latinitatem Maccaronicam LEXICOGRAPHVS TRIVULTINVS definit; b) *c' est un ragoût de diuerses choses, composé d' une maniere, qv' on peut appeller paysanne. Il y entre du Latin, de l' Italien, ou de quelque autre langue vulgaire aux mots, de laquelle on donne une terminaison Latine.* Originem haec adpellatio traxit ex certo cupediarum genere, quas Maccaronas Itali nominant, hoc est, buccellas, ex rudi farina, butyro, ouis et trito caseo confectas, atque inter mensae delicias ab agrestibus referri solitas, quas à Graecis *κοττας* olim ideo dictas fuisse, SALMASIVS putat, c) quod ex iis componantur, quae contundi debent. Hoc edulii genus, ut fieri solet, ex rure in urbem accitum, variisque accessionibus ita auctum fuit, ut artolagani ex faccharo et amygdalis confecti hoc nomine etiam nunc insigniantur. Vnde autem dicti sint isti Maccarones, non una omnium est sententia. Qui ad Graecum *μακαρ* illud nomen referunt, eos ita adpellatos existimant, quod beatorum et caelitem epulis digni videantur. Alii vero Maccaronicorum natales a MACCO deriuant, cuius stupiditas et infalsa viuendi ratio in omnium ore et oculis adeo versabatur, ut *μακροαυ* Graecis

a) *Gell. Noct. Att. L. I. c. X. p. 61.*
c) ad Solin. p. 896.

b) *Dictionaire de Trevoux T. III. p. 1624.*

cis idem esset, ac insanire. Ita enim ARISTOPHANES: d) το τε δημη
 προσωπον μακκοσ καθημενον, i. e. populi persona furda ac muta stulte de-
 sider. Quem locum Scholiastes his verbis illustrat: e) μακκοσ, i. e. ανω-
 ταιες. Εν ηδου εστι. Εφαμεν δε, οτι η Μακκοσ ενεκα ην. Plura dabunt
 APVLEIVS, f) HADR. TVRNEBVVS, g) IS. CASAVBONVS,
 h) HENR. STEPHANVS, i) POLLVX, k) CAEL. RHODI-
 GINVS, l) et IVL. CAES. BVLENGERVVS m)

Et primos quidem Italos per iocum et lusum stilum Maccaronicum in
 publicum protulisse, extra omnem controuersiam positum esse, existimamus.
 Licet enim iam sua aetate PLAVTVS ad risum captandum formauerit
 vocabula: Vaniloquidurus, virginivendonides, nugipolyloquides, argentiex-
 terebronides, tedigniloquides, numorumexpalponides, therapontigonoplatagida-
 rur, n) et alia, singulari studio à SAM. WERENFELSIO colle-
 cta; o) pauciora tamen haec sunt, quum ut ad stilum Maccaronicum re-
 ferri mereantur. Contra vero non desunt ex scriptoribus cum profaiciis tum
 poetiis, qui uniuersa sua opera hoc filo contexuerunt. *Epistolas obscurorum*
virorum, ab equite doctissimo, VLRICO AB HVTTEN eo consilio
 compositas, ut rancida et pudenda scholasticorum barbaries deridenda publi-
 ce exhiberetur, p) hoc loco nominasse, satis erit, quum multorum manibus
 terantur, nec sine voluptate legantur. Quod exemplum imitatus THEOD.
 BEZA, quum videret, suae fidei socios in Gallia grauiter infestari, curiae
 Parisiensis praefide Petro Lyseto flammis huic incendio identidem subiici-
 ente, cum alibi q) acerbe eum perstringebat, tum praecipue in singulari
 epistola, stilo Maccaronico consignata, personato *Magistri Benedicti Passa-*
uantii nomine grauissime in ipsum inuehebatur. Ea vero ita inscripta
 erat: *Epistola responsua ad commissionem sibi datam a venerabili D. Petro*
Lyseto. r) Quam ubi Gallicus censor, SALLENGRE profert, ita differit: s)
Th. Beza, qui dans ce tems-là étoit âgé d' environ trente deux ans, s' avisa
de tourner en ridicule le Président Lizet et ses ouvrages: et pour cet effet
il écrivit en stile Maccaronique tout à fait plaisant cette epître, dans laquel-
le Passavant envoyé par le Président Lizet à Geneve, pour s' informer de ce,
qu' on y disoit de son ouvrage, lui rend compte de sa commission. Eandem
 * 2 Bezae

- d) Equit. v. 395. e) edit. Kuster p. 192. f) Apolog. II. g) Aduersar-
 L. XVII. p. 526. h) in Not. ad Aristoph. l. c. i) Thesaur. Graec. p. 1410.
 k) Onomast. p. 160. l) L. XVII. c. 3. m) de Theatro. L. I. c. 44.
 n) Pers. A3. IV. Sc. VI. 20. sqq. o) Diss. de Meteoris oration. p. 263. p) *Hardré*
 Ephemerid. Philol. Disc. I. p. 13. *Rollii* Vit. Philos. Dec. I. p. 65. et *Observat. Sel.*
 T. IV. Obs. 19. q) Hist. Eccl. T. I. p. 233. r) Geneu. 1552. s) *Memoires*
 de litterature T. I. p. 139.

Bezæe epistolam FLORIMVNDVS RAIMVNDVS t) *une belle drôle-rie*, elegantes ineptias, NAVDAEVS u) *des furieuses invectives*, atrocem obtrectionem, THVANVS u) *artificieuse ridiculam*, BAYLIVS autem x) *une satire burlesque*, scriptum mordax et ioculare, adpellant. En illius specimen: *postquam veni et me debottavi audacter, quia nemo unquam mihi peius dixit, quam nomen meum, in continenti memor practicae vestrae, ego feci bonam minam, dicens: ô quam ego laetus sum, quod veni in bonam patriam euangelii! Et unus dixit mihi, quod ego essem bene ventus.* etc.

His iungere licebit particulam illius epistolae dedicatoriae, quam editor operi Maccaronico MERLINI COCCAI praefixit, ex qua adparet, quid sibi ipse auctor in hoc libro praestitisse videatur, Ita enim ille: *Insfantasticabile nostri poetae sentimentum iam menses pene septem adeo sforzatus sum disfortiare vel magis creullare, quod meum ingenium quasi de birlo cascavit. Singula tamen brancatissime ad ultimum attacavi, tantum philosophiae, astronomiae, cosmographiae, masticae, nigromantiae, physicae et alchymiae sparpagnationem et doctrinam marauigliatus, ut nihil Pythagoram, nihil Platonem, Ptolomaeum, Boëthium, Zoroastrem, Auicennam et Geber fuisse, iudicatum est. Praeterea grandiloquacitatem, sermonisque pinguedinem masticantes, Ciceroni Virgilioque incagare, praesumimus. Nonne quandam parlandi bravariam et altezzam sua carmina demonstrant? Et huic quidem, quem iam nominauimus, MERLINO COCCAI hoc genus Latinitatis adeo arrisit, vt integrum librum Maccaronicorum conscriberet, qui lupellestem scholae nostrae librariam exornat. y) Is vero, quum non vbiuis sit obuius, me operae pretium facturum putavi, si, quae notatu digna videntur, de eo paucis exponerem. Verum ac genuinum auctoris nomen fuit THEOPHIL. FOLENGI, qui, patria Mantuanus, saeculo XV. familiae et regulae S. Benedicti adscriptus fuit, anno MDXXXXIIII. vita defunctus, cuius vitam et fata SALLENGRE z) et R. P. DOM. MARIANO ARMELLINI a) persequuntur. Hic igitur, MERLINI COCCAI adscito nomine, ludicro et faceto illi scribendi generi ita inseruiit, vt ceteris palmam praeripuisse videatur, *aimant mieux, vt differit Ephemeridum Gallicarum scriptor, b) occuper le premier rang dans une poëse badine, que le second**

t) de la naissance de l'heresie L. VIII. c. 17. u) Mascurat. p. 230. w) Hist. L. VI. x) Nouvelles lettres de l'Auteur de la Critique generale du Calvinisme de Mfr. Maimbourg p. 144. y) Venet. 1772. in 12. z) Memoires de litterature T. I. p. 462. a) in Bibliothec. Benedict. Cassan. P. I. Memoires de Trevoux 1736. nu. 4. b) Journal litteraire de l'annee 1717. T. IX. p. 269.

second dans le genre sérieux, a répandu des phrases Latines dans le stile Italien, comme le Maccaronique jette la diction Italienne dans la composition Latine. Iam videamus nonnullas ex eius libro versuum Maccaronicorum delicias. Et quoniam hac tempestate in veris amoenitate versamur, audiamus illud Epigramma, quo hanc anni partem complexus fuit: c)

Multicoloritam vestit iam terra gonellam,
Bellaque iam flores dat prataria novos.
Montagnae rident, boscamina virida fiuntur.
Omnis compagnum cercat ofella suum.
Frigida per caldas rampat luserta muraias,
Mannaque de florum culmine lekkat apis.
Extra graniferas errat formica busettas,
Et per fossatos rana sbaiassa gridat.
Pastorella suum cantat damatina morosum:
Lilia purpureis confuit alba rosis.

Alio loco, viros bellicos descripturus poëta Maccaronicus, hunc in modum canit: d)

Mille vides rocas malaazzas, mille gianettas,
Spontones, lanzas, alebardas et giauarinas,
Dantque focum schioppis tus tafs borrante ballotta.
Semper habent longas barbazzas pulvere plenas. etc.

In describenda autem alchymia occupatus, ea, quae ad hanc artem requiruntur, ita pronuntiat: e)

Ipsius autor enim post vanas mille fadigas
Post consummatum necquicquam tempus et annos,
Post ganger, mardach, nitron, post napsu vel arbar,
Post gry, brunsch, clymastroi, danidos, esig,
Post fu, girapiron, licodemon, isfil, oriza,
Post guafappa, reif, saragin, centumque facendas
Quae fastidirent, si vellem dicere totas,
Verbitrium lapide retrouavit philosophorum. etc.

Neque tamen vnus et solus fuit hic Merlinus, qui ingenium his iocis exercuit: sed huius vestigiis insistens iam anno MDXXXVI. GVARI-NVS CAPELLVS, Sarfinas, Arimini in vulgus edidit Poema Maccaronicum in Cabrinum, Gagamagogae regem, f) multo sale respersum. Interiecto tempore aliud carmen luci publicae exponebatur, inscriptum: Maccaronica de Syndicatu et condemnatione Doctoris Samsonis Lembi, ingenio

c) Maccaron. p. 739.

d) l. c. p. 97.

e) l. c. p. 265.

f) Naude l. c.

genio longe inferius Merliniano. Contra autem omnium plausum meruit carmen BERNARDINI STEFANII, S. I. cuius rubrica: *Maccaronis forza*, quo nihil in hoc genere venustius fieri potest, teste I. NICIO ERYTHRAEO. g) Post haec auspiciis ANDR. BAIANI, anno MDCXX, typis expressa prodit *de Carnuale Fabula Maccaronica*. Neque silentio praetermittendus est CASP. VRSINIVS, Italus, cuius ingenium festinum et lepidum prodit *Capricia Maccaronica Magistri Stoppini, poëtae Pouzanensis*. h) GIOANNI GIACOMO RICCI autem Maccaronica cum in *Poete riuali* tum in *Diporti di Parnasso*, Romae MDCXXXII. et MDCXXXVII. publicatis leguntur. Augent horum numerum *Noua nouorum nouissima stilo Maccaronico*, auctore BARTHOL. BOLLA, itemque ANTONIVS de ARENA *de arte dansandi*, et *de guerra Neapolitana, Romana et Genuensi*: IOANNIS GERMANI, I. V. D. in sede Forcalquerii Aduocati, *Historia brauissima Caroli V. Imp. à Prouincialibus Paysanis triumphanter fugati et desbifati*: REMI BELLEAV *Dictamen metricum de bello Hugonotico et rusticorum pigliamine ad sodales*: M. FREY *Recitus veritabilis super terribili esmenta Paysanorum de Ruellio*: IOH. EDVARDI du MONIN *Carmen Arenaicum de quorundam nugigerulorum piassa insupportabili*. Quibus addendus est M. I. B. LICHIANDVVS, Recatholicatus, Spaliporcinus poëta, qui composuit *Cacafanga Reistro-Suizzo Lansquenetorum*. FRANCISCVS autem RABELAESIVM, saeculi sui Lucianum, fcurram perfactum, ingeniosa dicacitate famosum, et in deridendis hominum actionibus totum, hoc genus scribendi Maccaronicum et deamasse, et suis in libris Merlinum imitandum fuisse, ex ea suorum Operum particula intelligitur, quae PANTAGRVEL nomen in fronte gerit. i) Ad extremum neque hoc praetereundum est, ipsum patrem purpuratum immortalis nominis, MAZARINVM, stilo Maccaronico mirifice delectatum, tantaque illius facultate instructum fuisse, vt saepius quadringentos versus Maccaronicos, sine praevia meditatione, ne verbo quidem lapsus, felicissime pronuntiaret. k)

Priusquam scribendi sinem faciam, duo specimina subtexere liceat, quae ad hanc caueam referri merentur. Alterum est initium carminis, à P. F. ARPIO conseruati, l) quod, si diis placet, ad incantandum idoneum, ea complectitur, quae ad veneficia exercenda pertinent et lunam caelo deducendam. Vin^o dicam? Sunt

Grappaepicati, nascentis sputa putini,

Cor talpae, gatti cerebrum, grassique foeni

Terra, quae sepelit mortos, duo membra rubetae, etc.

Al-

g) in Pinacothec. vit. Stefan. h) Venet. 1636. i) Ican *Clerc* Bibliotheque choisf. T. XX. p. 43. k) Dictionaire de Treuoux T. III. p. 1624. l) Fer. Aestiv. p. 85.

Alterum est poëma inuectiuum in eos, qui Christi socios infestant. Quod quum ad normam graeci sermonis sit compositum, ipsos versus graecos, multa ante saecula in Graecia repertos, in hoc loco repetere non pigebit. Sunt igitur hostes nominis Christiani

Ειματολευκοφοροι, Φανουσκυθρωποτεπρωτοι,
 Ζυσοδιευγοβιοι, χρηματομισσοπραται,
 Χριστοκαθηματισανρει, ειδωλοσεβασται,
 Δεκτροδικαιοφυγοι, πορνολαθραιοτραφοι.
 Εξαπατησιαδαι, κοσμεπαντηπεροπρευται
 Καλλιτριχιπποβαται, κερματοθηρασιδαι.
 Φαναγιοφθαλμοι, ολοφρενιλαθραφυλευται,
 Αιματοδιψαλεοι, κερδαλεοφρονοι,
 Βομβαρδοξιφεισχοινεγχεστιπυρδιαλεκτοι,
 Βιβλιοδεφυγαδες, κοτμοματαιοσοφοι,
 Διαβολοσπερεες, παχυστοκοσεργοδιακται,
 Ορθοφρενιπλανεες, ταρταρερινυμοροι.

Quae CRVSIVS I. latinis verbis ita retulit: n)

Candidauestigari, faciesimulanteseueri,
 Pulchroperotumidi, missupecunifices.
 Quotidie christocrucifigi, idolicolentes,
 Connubisanctifugae, clammeretricilegae.
 Versidolopelles, totorbiperambulotechnae,
 Alticaballequites, fraudipekunilegae.
 Fictoculosancti, mentexitiosferentes,
 Sanguinirudibibae, pectorecelidoli.
 Bombardagladiosunhastastammiloquentes,
 Bibliasacrifugae, despidiiscioli.
 Nigraeonati, crassaetenebraestudiofi,
 Mentebonapriui, tartarerynnipetae.

Sed satis de Maccaronicis. Quae sicuti facetiis inferuunt et iocis, ita à iu-
 uenum studiis diuersa sunt atque aliena, qui seuera lege Musas colunt, et ad-
 uersus omnis generis barbariem in his castris militare iubentur. Quod con-
 siliium sapienter ii adhuc sequuti sunt, qui, collectis sarcinis scholasticis, ad
 iter academicum sese accingunt. Non prius autem discessionem a nobis fa-
 cient, nisi publice pietatem et diligentiam testificati. Hac mente

IO. GOTTFR. HAENISCH,

Rabischau.

per varios casus et admiranda discrimina rerum praeclaro studio adhuc ad
 veram

m) Fortgef. Samml. von A. u. N. Theol. Sach. 1738. p. 37. n) in Poemat. L. II. p. 62.

veram virtutum et sapientiae gloriam nifus, oratione Germanica praecipuas, quae doctrinam ornant, virtutes, auribus et animis auscultantium exponet. Post hunc

CAROL. GOTTLÖB BURCKHARD,

Muldauensis.

religione et diligentia nemini secundus, et eo magis providentia diuina adhuc fretus, quo minus praesidii ex sua re familiari ipsi suppedit ad finem feliciter consequendum, sui nominis memor, de *Sancto Burchardo*, cuius memoriam anniuersariam facti referunt, sermone Latino perorabit. Denique

CAROL. CHRISTIAN FRIDR. COLLMANN,

Frauenstein.

qui et ingenii felicitate et morum facilitate sese insinuat atque commendat, iuribus tractandis destinatus, vltima verba faciet de *studii iuridici difficultate*, Latina lingua vsurus. Absentibus bona verba dicit

IO. GOTTFR. HEZEL,

Olbernhau.

sermone Teutonico, eoque numeris adstricto, et tam molli quam morato discessum gratulatus. Gratulatus, inquam, hoc officio defungetur. Quis enim iis hoc facere, erubescat, qui absolutis feliciter studiis, ex scholis et gymnasiis cum laude in academiam se conferre possunt? Non erat igitur, cur nuper nonnemo, audiens, denuo dimittendos esse iuuenes e nostra schola in academiam, false cauillaturus, suum mihi dolorem declararet, veluti praesagiens, tandem nihil praeter subsellia vacuefacta relictum iri. Ego vero, tantum abest, vt consilium discessuris gratulandi mutem, vt potius publice tesser, nihil mihi esse gratius, quam iuuenes bene praeparatos aliis tradere ad futuram suam felicitatem praeclare aspirantes. Praeterea non habeo, cur doleam duodecim alumnorum discessum, quum exprouida diuini numinis cura loca istorum iam videam refarta. Hoc ipso mense Maio primus effluit annus, ex quo ad rectoris provinciam Freibergae administrandam accessi. Hoc temporis interuallo nonaginta duo in album scholasticum eosque nomen inter discentes profectos recepi. Quod ego non vana ostentatione inductus hoc loco indico, sed gratiam diuini numinis pro salute scholae nostrae tam prouide excubantis veneraturus, et malevolis ostensurus, quod iure ac merito absentibus discipulis possimus gratulari.

Vos, PATRONI, FAVTORES et AMICI, rogo atque contendit, vt etiam cras hora ante meridiem IX. demonstratis, quo loco nostram scholam habeatis. Vestra praesentia cum docentes consolabitur, tum discentes mirifice irritabit. P. P. Freib. d. XXVII, Mai.

M D CC XXXXVIII.

Lectiones vid pag.
16. 31. 40.

Gal 4179

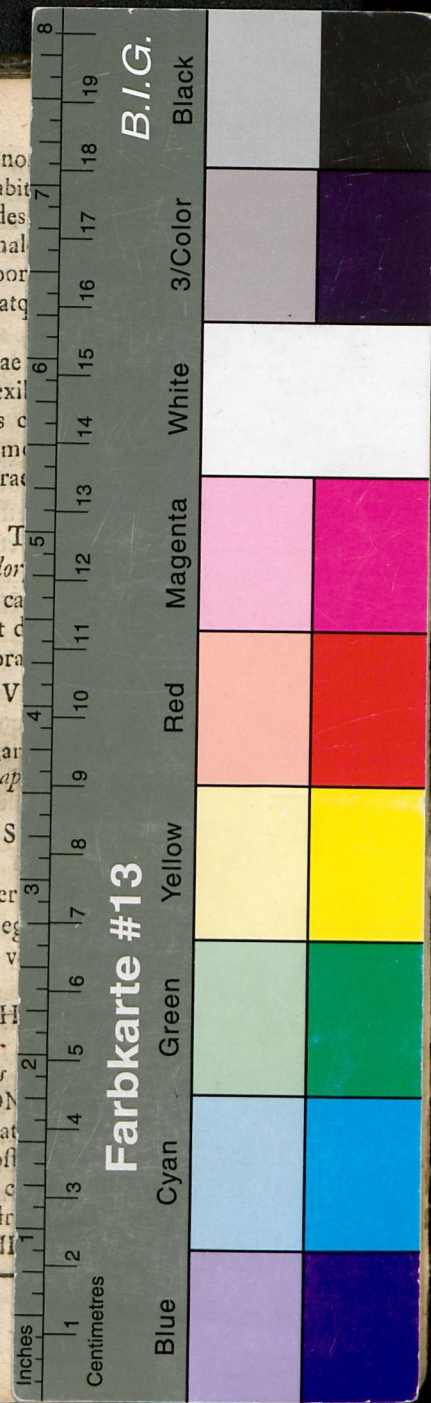
ULB Halle

005 310 962

3

DE
LATINITATE MACCARONICA
COMMENTATVS

TRES ORATIONES
VALEDICTORIAS
INDICIT

et

AD EAS AVSCVLTANDAS
OBSERVANTER
INVITAT

M. IO. GOTTL. BIDERMANN. R.

FREIBERGAE

Litteris CHRISTOPH. MATTHAEL

IX.

